

ZAKON Br. 03/L- 025

O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

Skupština Republike Kosovo,

Na osnovu člana 65 (1) Ustava Republike Kosovo;

U cilju stvaranja standarda o životnoj sredini na Kosovu u skladu sa standardima Evropske unije,

Usvaja

ZAKON O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

**POGLAVLJE I
OPŠTE ODREDBE**

Član 1.

1.Ovim zakonom se usklađuje privredni razvoj i socijalno staranje sa osnovnim načelima o zaštiti životne sredine prema konceptu održivog razvoja.

2.Cilj ovog zakona je da promoviše stvaranje zdrave životne sredine za narod Kosova postepenim prihvatanjem standarda za životnu sredinu Evropske unije.

Član 2.

1.Ovaj zakon uređuje integralni sistem zaštite životne sredine, smanjenje opasnosti za zagađenje životne sredine, život zdravlje ljudi prema konceptu održivog razvoja.

2. Ovaj zakon ima za cilj:

- 2.1. racionalno korišćenje prirodnih resursa i ograničavanje emisija zagađenja životne sredine, sprečavanje oštećenja i rehabilitaciju oštećene životne sredine;
- 2.2. poboljšanje uslova životne sredine koje su vezane za kvalitet života i zaštitu zdravlja ljudi;
- 2.3. očuvanje i održavanje obnovljivih i neobnovljivih prirodnih resursa i njihovo održivo upravljanje;
- 2.4. koordinaciju državnih delatnosti da bi se ispunili zahtevi u zaštiti životne sredine;
- 2.5. regionalnu i međunarodnu saradnju u oblasti životne sredine;
- 2.6. podsticaj i učešće javnosti u delatnostima za zaštitu životne sredine.
- 2.7. da se obezbedi da je razvoj na Kosovu održiv kako bi se zemlja, vazduh, voda i životni izvori na Kosovu zaštitile i očuvale za dobrobit budućih generacija;
- 2.8. da se promovišu regionalne i međunarodne mere za očuvanje, zaštitu i kvalitetno poboljšanje životne sredine;
- 2.9. da se vrši usklađivanje zakona, podzakonskih akata, procedura institucija Kosova sa zakonodavstvom Evropske unije.

Član 3.

Sprovođenje odredaba ovog zakona je obavezno za sve centralne i lokalne institucije, domaća i strana pravna i fizička lica koja obavljaju delatnosti na teritoriji Kosova.

Član 4. Definicije

Definicije upotrebljene u ovom zakonu imaju sledeće značenje :

„**Integralni sistem za zaštitu životne sredine**“ je sistem zaštite životne sredine kada javni autoriteti sarađuju i koordiniraju poslove radi izrade i sprovođenja bilo koje mere, standarda ili aktivnosti u cilju zaštite životne sredine.

„**Životna sredina**“ je prirodna okolina: vazduh, zemlja, voda, klima, flora i fauna, u celini interakcija i kulturna bastina kao deo životne sredine koju je stvorio čovek.

„**Zagađivanje životne sredine**“ je neposredni ili posredni uticaj zagađivačkih materija ili energije u životnu sredinu prouzrokovano od aktivnosti čoveka ili preko prirodnih procesa koje imaju štetne posledice po kvalitet životne sredine i po zdravlje čoveka.

„**Oštećenje životne sredine**“ je oštećenje fizičko-hemijskih karakteristika i strukture prirodnog ekosistema, smanjenje biološke i pejzažne raznovrsnosti prirodnih i antropoloških ekosistema, oštećenja ekološke ravnoteže, kvaliteta života, uzrokovane uglavnom od zagađivanja voda, vazduha i zemlje i od ljudskih aktivnosti ili prirodnih nepogoda.

„**Degradacija životne sredine**“ jeste proces narušavanja kvaliteta životne sredine koji nastaje od prirodnih procesa ili ljudskom aktivnošću.

„**Rizik**“ je potencijal neke neposredne ili posredne aktivnosti koji može da prouzrokuje štetu/zagađivanje za sredinu, život, zdravlje čoveka ili materijalnih dobara.

„**Udes**“ je neočekivani i nekontrolisani događaj, odnosno neki događaji koji se stvaraju oslobađanjem, prelivanjem ili puštanjem opasnih materija, proizvodnje, opticaja, upotrebe, transporta, izrade, skladištenje i dugoročno čuvanje na neadekvatan način.

„**Saglasnost životne sredine**“ – pismeno ovlašćenje izdato od strane nadležnih autoriteta u skladu sa zakonom ili podzakonskim aktom u cilju dobijanja dozvole za gradnju.

„**Integrisana dozvola životne sredine**“ – pismeno ovlašćenje koje se izdaje od strane nadležnog autoriteta u skladu sa zaknom, koja je potrebna radi dobijanja dozvole za rad.

„**Ovlašćenje za sredinu**“ je zvanični pisani dokument koji izdaje Ministarstvo da bi nosiocu odobrilo razvijanje aktivnosti ili sprovođenje projekta samo jednom, u skladu sa utvrđenim uslovima.

„**Dozvola za životnu sredinu**“ je pisani dokument koju izdaje Ministarstvo na osnovu ovog zakona, koja se traži u cilju da se dobije dozvola za rad.

„**Opštinska dozvola za životnu sredinu**“ je pisani dokument izdat od strane opštine, za delatnost koji ima uticaj na sredinu, na osnovu zakona.

„**Procena uticaja na sredinu**“ (PUS) je proces koji utvrđuje moguće štete na sredinu od izgradnje ili od drugih aktivnosti.

„**Strateska procena životne sredine**“ (SPS) - proces za procenu mogućeg uticaja na sredinu jedne politike, plana ili programa.

“**Poremećaj životne sredine**” jeste zagađenje životne sredine, kada otpadne materije prelaze utvrđene norme prema zakonu.

“**Emisija**” jeste ispuštanje zagađujućih materija, energije i buke iz individualnih i difuznih izvora u sredini.

„**Informacija o životnoj sredini**“ je napisana, vizuelna, usmena, elektronska informacija ili drugi materijal o stanju činilaca životne sredine, merama izveštaja, kost – benefiti, analizama i zdravstvenom stanju čoveka.

“**Kvalitet sredine**” jeste koncentracija zagađujućih materija u sredini kojim se izražava kvalitet životne sredine u određenom vremenu i prostoru.

“**Otpad**” je svaka supstanca ili materija koju vlasnik odbacuje ili namerava ili mora odbaciti.

“**Opasni otpad**” jesu toksični, razjedajući, nadražujući, rasprskavajući, zapaljivi, kancerogeni, infektivni i radioaktivni otpaci koji imaju osobine o poremećaju prirodnih svojstva vode, zemljište i vazduha, sa negativnim posledicama po sredinu, zdravlje ljudi i prirodne ekosisteme.

“**Opasne materije**” su hemikalije i druge materije koje imaju štetne i opasne karakteristike.

“**Zagađenje**” je ispuštanje materija i hemikalije u čvrstom, tečnom i gasovitom stanju, obuhvativši vibracije, zračenje, grejanje, svetlost, buku ili druge forme energije u sredinu, koje imaju izraziti potencijal da oštećuju ljudsko zdravlje, žive organizme ili ekosisteme i sredinu u celini.

“**Zagađivač**” je pravno ili fizičko lice koji svojim delovanjem ili nedelovanjem prouzrokuje zagađivanje životne sredine.

“**Ministarstvo**” je Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja.

“**Prirodni resursi**” jesu sva prirodna bogatstva koje čovek koristi u ekonomsku svrhu. Prirodni resursi mogu biti neobnovljive (mineralne sirovine) i obnovljive (biološka dobra, voda, obnovljivo zemljište).

“**Prirodne vrednosti**” su delovi prirode koji zaslužuju posebnu zaštitu zbog njihove osetljivosti ili naučnog, estetskog, kulturnog, istorijskog, prosvetnog i ekonomskog interesa.

“**Održivo korišćenje**” je korišćenje prirodnih resursa koji ispunjavaju današnje potrebe, ne ugrozavajući potrebe budućih generacija za ove resurse.

„**Održivi razvoj**” je uskladjivanje ekonomskog i socijalnog razvoja i zaštita životne sredine, razvoj koji ispunjava potrebe današnjice ne ugrozavajući mogućnosti da i buduće generacije iskorišćavaju ove kapacitete i ispunjavaju svoje potrebe.

“**Sanacija**”, jeste proces preuzimanja mera za zaustavljanje zagađenja i dalju degradaciju životne sredine do nivoa koji je siguran za dalju korišćenje lokacije, uključujući uređenje prostora, revitalizaciju i rekultivaciju.

“**Ricikliranje**” prerada otpadaka u primarnom procesu ili za drugu namenu, obuhvativši i biološko recikliranje bez korišćenja energije.

“**Fond za zaštitu životne sredine**” znači ekonomski instrumenat za stimulaciju zaštite i poboljšavanje životne sredine na Kosovu.

“**Javnost**” smatra se jedno ili više pravnih i fizičkih lica, njihova udruženja, organizacije ili grupacije.

“**Pokretni izvori zagađenja**” jesu motorna sredstva sa unutrašnjim sagorevanjem koja se kreću i prouzrokuju zagađenje životne sredine.

“**Status ugrožene životne sredine**” – je stanje životne sredine kada se prekoračuje stepen zagađivanja utvrđene prema merenjima, istraživanjima, i proceni indikatora stanja, u odnosu sa dozvoljenim normama prema posebnim aktima.

„**Ekonomski instrumenti**“ jesu instrumenti kojima je cilj da utiču na promeni vladanja ekonomskih subjekata, preko računavanja troškova životne sredine ili korisšćenja prirodnih resursa.

„**Kvalitet životne sredine**“ smatra se koncentracija zagađivačkih materija u sredini.

„**Katastar zagađivača**“ je grupa podataka o izvorima zagađenja, o vrsti, količini, načinu i mestu istovara, o protoku ili postavljenju štetnih materija za sredinu, o postrojenjima i opremama za zaštitu životne sredine kao i o procesima koji se upotrebljavaju za zaštitu životne sredine, podaci koji se nadovezuju za period kalendarske godine.

Član 5.

Odgovorni organi za upravljanje zaštitom životne sredine

1. Vlada

1.1. Vlada na osnovu predloga ministra nakon konsultacije za drugim zainteresovanim ministarstvima, usvojiće podzakonska akta u cilju:

1.1.1. postizanja ciljeva i potpunog sprovođenja ovog zakona;

1.1.2. potpune primene načela iz člana 6 ovog zakona;

1.1.3. usklađivanja zakonskih zahteva i procedura koje se odnose na očuvanje životne sredine i održivog razvoja sa *Acquis-om* životne sredine Evropske unije;

1.1.4. ograničenja, obustava i druge kontrole neposrednih ili posrednih oslobođenih materija na sredinu od zagađivača ili otpatke od instalacije i projekta;

1.1.5. metode, oprema, izgradnja i strukture koje treba da smanje emitovanja iz asfaltnih baza, postrojenja kamenoloma, vađenja kamena ili druge aktivnosti oko eksploatacije kamena, stanice goriva i drugih sličnih aktivnosti;

1.1.6. ograničenja i obustave emisija iz mašinstva i opreme za korišćenje i postavljenje na tržište i za zahteve etiketiranja;

1.1.7. tretiranje i njegov sadržaj i sadržina nagomilanih kontaminiranih zemljišta, tehničkih standarda tretiranja, metode tretiranja i nadzora;

1.1.8. metode, oprema, izgradnja i struktura koje treba umanjiti emisije iz poljoprivrede, poljoprivrednog gazdinstva, farmi, šumarstva i ribnjaka;

1.1.9. načine uplata za sredinske dozvole;

1.1.10. akta koje uređuju materije koja troše sloj ozona;

1.1.11. materije i aktivnosti koje doprinose u klimatskim promenama;

1.1.12. kriterjumi i procedure o korišćenju instrumenata za zaštitu životne sredine i održivog razvoja, prema članu 7 ovog zakona.

2. Ministar

2.1. će promovisati održiv razvoj na Kosovu i u regionu;

2.2. usvojiće podzakonske akte, administrativna uputstva, obrazse, procedure koje su u njegovoj nadležnosti po ovom zakonu,

2.3. angažuje se za sprovođenje mera i standarda za sredinu radi stimulisanja i održivog korišćenja prirodnih izvora;

2.4. koordinisaće pripremu i primenivanje politika i instrumenata životne sredine sa drugim ministarstvima, opštinama, privatnim entitetima, naučnim i stručnim organizacijama, nevladinim organizacijama i građanima;

2.5. predložiće Vladi usvajanje cenovnika za izdavanje dozvola o sredini, na osnovu člana 31;

2.6. predlaže članove Savetodavnog odbora za zaštitu životne sredine u Vladi, koji će predlog usvajati Skupština Republike Kosovo;

2.7. utvrđuje proceduru i uslove za davanje pohvala;

2.8. obezbediće pravno korišćenje fondova od međunarodnih i domaćih organizacija po politici vlade u cilju zaštite životne sredine. Takođe priprema i primenjivanje zajedničkih finansiranja sa EU u projektima investicija u sredini i njihovo primenjivanje.

3. Opštine

3.1. u potpunosti primenjuju načela člana 6 ovog zakona;

3.2. u saradnji sa ministarstvom pripremaju plan zaštite životne sredine i održivog razvoja unutar njihove teritorije, po ovom zakonu;

3.3. sprovode i vrše inspekciju sprovođenja zakona koji se odnose na zaštitu životne sredine i održivog razvoja u okviru njihovih teritorija;

3.4. pripremaju i obezbeđuju informacije za građane u vezi zaštite životne sredine i održivog razvoja;

3.5. plan zaštite životne sredine i održivog razvoja unutar teritorije opštine usvaja, za svoju teritoriju, skupština opštine.

Član 6.

Osnovna načela zaštite životne sredine

1. Načelo zaštite životne sredine, je razvoj koji ispunjava potrebe današnjice i budućnosti, ne ugrozavajući ili doticati mogućnosti i kapacitete kako bi i sledeće generacije ispujavali svoje potrebe.

2. Načelo integralnosti zaštite životne sredine. Kavni autoriteti će saradjivati i koordinirati poslove izmedju sebe, da bi razvili i uskladjivali svaku meru, standarde ili aktivnosti kojima je cilj zaštita životne sredine.

3. Načelo postepeno usaglasavanje sa standardima Evropske unije. Zaštita životne sredine bazira se u postepenom uvođenju standarda Evropske unije, u cilju stvaranja obaveza za zdravu sredinu za ljude, po principima načela obavljanja sto adekvatnije prakse, adaptiranje unutar naučnog komuniteta za poboljšanje životne sredine.

4. Načelo prevencije i predostrožnosti, do tačke neophodnog delovanja, razmatrajući očekivane troškove i dobiti životne sredine, jedna aktivnost planiraće se i sprovoditi u toj meri kako bi se sprečilo ili ogranicilo štetni uticaji po sredinu kao i moguće opasnosti za zdravlje ljudi.

5. Načelo prevencije sprovodi se procenom uticaja na sredinu i sprovedjenjem sprečavanja i integrirane kontrolu zagadjivanja;

6. Nedostatak celokupnog naučnog znanja, ne može biti razlog za nepreduzimanje preventivnih mera za sprečavanje opasnosti i degradacije životne sredine, u mogućim ili postojećim slučajevima koje imaju znatan uticaj na sredinu.

7. Načelo "zagađivač plaća", zagađivač plaća naknadu za zagađivanje životne sredine kada svojim aktivnostima prouzrokuje opterećenje životne sredine, proizvodnjom, korišćenjem ili stavljanjem u promet sirovinu, polu proizvod ili proizvod koji sadrži štetne materije za sredinu.
8. Načelo "korisnik plaća", svako ko koristi prirodne resurse dužan je da plati realnu cenu za njihovo korišćenje i rekultivaciju prostora posle završetka aktivnosti korišćenja.
9. Načelo supsidijarne odgovornosti, u slučaju kada se odgovornost za zagađivanje ne može utvrditi onda državne institucije snose troškove za rehabilitaciju i smanjenje zagađivanja sredine.
10. Načelo podsticajnih mera, Vlada će promovisati prakse i aktivnosti koje imaju za cilj sprečavanje ili smanjenje zagađivanja, preko podsticajnih i stimulacijskih mera za pravna i fizička lica koji uvedu najbolje moguće tehnike i čistu proizvodnju.
11. Načelo zaštite prava na sudu, svako pravno ili fizičko lice i javnost, koja pretrpi materijalno štetu, ili kojoj preči materijalna opasnost koja se radi o posebnoj aktivnosti ili izvorom zagađivanja koji prekrši odredbe ovog zakona, posebne zakone ili podzakonskih akata donetim na osnovu zakona, ima pravo podneti tužbu ili da traži od nadležnog suda ili javnog autoriteta, da brani njihova prava.
12. Načelo uvida javnosti u informacijama, u ostvarivanju prava na zdravu sredinu. Svako ima pravo da bude obavešten o stanju životne sredine i da učestvuje u donošenju odluka.
13. Načelo visokog nivoa zaštite.
14. Načelo usklađenosti sa zakonodavstvom Evropske zajednice.
15. Načelo prethodnih mera.
16. Načelo koje podrazumeva da nanošenje štete životnoj sredini treba regulisati u izvoru.
17. Načelo pokrivanja troškova.

Član 7. Instrumenti za zaštitu životne sredine.

1. Zaštita životne sredine uređuje se:
  - 1.1. zakonskom infrastrukturuom ;
  - 1.2. dokumentima o zaštiti životne sredine ;
  - 1.3. ekonomskim instrumentima;
  - 1.4. dokumentima za procenu uticaja na životnu sredinu;
  - 1.5. instrumentima za monitoring životne sredine ;
  - 1.6. menadžiranjem zaštite životne sredine od pravnih ili fizičkih lica.

POGLAVLJE II
KORIŠĆENJE I ZAŠTITA PRIRODNIH RESURSA

Član 8.
Korišćenje prirodnih resursa

1. Korišćenje i zaštita prirodnih resursa ostvaruje se planiranjem ocuvanja kvaliteta i njihove raznovrsnosti u skladu sa uslovima i merama zaštite životne sredine utvrđenim ovim zakonom i posebnim zakonima.
2. Prirodni resursi mogu se dati na korišćenje u skladu sa uslovima utvrđenim ovim zakonom i drugim posebnim zakonima.

Član 9.
Zaštita prirodnih resursa

1. Zaštitu prirodnih resursa obezbeđuju institucije Kosova, u skladu sa zakonima iz ove oblasti kao i putem:
  - 1.1. sprovođenja Strategije, planova i programa životne sredine;
  - 1.2. sprovođenja standarda, odredaba i uredbi za korišćenje i zaštitu prirodnih resursa;
  - 1.3. strateske procene na životnu sredinu (SPS);
  - 1.4. procene uticaja na sredinu(PUS);
  - 1.5. sprečavanja i integrisane kontrole o zagadjivanju (SIKZ);
  - 1.6. vođenja katastra za korišćenje prirodnih resursa;
  - 1.7. monitoring korišćenja prirodnih resursa;
  - 1.8. smanjenjem poremećaja životne sredine;
  - 1.9. rehabilitacije i vraćanja životne sredine u pređašnje stanje u skladu sa projektom;
2. pava na koncesije i postupak za upotrebu i korišćenje prirodnih resursa utvrđuju se posebnim zakonom.

Član 10.
Saglasnost za korišćenje

1. Nijedna institucija ne može izdavati dozvole o korišćenju privrednih resursa bez saglasnosti o korišćenju životne sredine za projekat koji treba da sadrži zaštitne i rehabilitacione mere za sredinu.
2. Saglasnost iz stava 1 ovog člana daje Ministarstvo.

Član 11.
Obaveze korisnika

1. Pravno i fizičko lice koje koristi prirodne resurse dužno je da u toku izvođenja radova i obavljanja aktivnosti, kao i posle završetka istih, planira i sprovodi mere kojima se sprečava zagadjivanje životne sredine.
2. Svako ko degradira sredinu dužan je da izvrši rekultivaciju ili na drugi način sanira degradiranu sredinu, u skladu sa ovim zakonom i drugim zakonima.

3. Pravno i fizičko lice koje koristi prirodne resurse, obavezno je da redovno informiše Ministarstvo o izvršenim aktivnostima. Takvi izveštaji su otvoreni za javnost.

Član 12. Zaštićena prirodna dobra

1. Zaštićena prirodna dobra koriste se i unapređuju na način koji omogućava njihovu dugorocnu zaštitu u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode.

2. U zaštićenom delu prirode ne mogu se obavljati aktivnosti koji ugrožavaju prirodnu ravnotežu, biološku i pejzaznu raznolikost, hidrografiju, geomorfolo-logiju, geologiju, kulturne vrednosti ili na bilo koji način degradiraju kvalitet i svojstva prirodnih vrednosti.

Član 13. Korišćenje prostora

1. Prostornim i urbanističkim planovima utvrđuju se zone gradnja na određenim lokacijama zavisno od kapaciteta prihvatljivog zagadjenja životne sredine i ciljevima gradnje unutar određenih delova na tim lokacijama.

2. U zasticeanim zonama dozvoljava se obavljanje aktivnosti na način utvrdjenim posebnim odredbama u skladu sa prirodom opterecenja životne sredine.

Član 14. Javne zelene površine

1. Javne zelene površine u naseljenim mestima i u delovima obuhvaćenim prostornim i urbanističkim planovima izgradjuju se i održavaju na način koji omogućava očuvanje i unapređivanje prirodnih i stvorenih vrednosti.

2. Ako se zbog izgradnje objekta uništi javna zelena površina, ona se mora nadoknaditi prema uslovima i načinu koju opština utvrdjuje.

Član 15. Zaštita elemenata životne sredine

Zaštita i očuvanje činilaca životne sredine: zemljišta, vode, vazduha, suma i biološke i pejsažne različitosti vrši se posebno i usko povezane izmedju sebe u njihovu medjudelovanju i integraciju, a uredjuje se posebnim zakonima.

Član 16. Opasne materije

1. Upravljanje opasnim materijama kao i planiranje, organizovanje i preduzimanje mera sprečavanja i sanacije, vrši se na način i uslove koji smanjuju opasnost od nesretnih slučajeva i adekvatne odgovornosti u nesretnom slučaju, u skladu sa zakonom.

2. Pravno ili fizičko lice koje upravlja opasnim materijama ili primeni tehnologiju koja je štetna po sredinu, obavezno je da preduzme potrebne mere zaštite i bezbednosti za minimiziranje opasnosti za sredinu i ljudsko zdravlje.

3. Pravno ili fizičko lice koje upravlja opasnim materijama ili primeni tehnologiju koja je štetna za sredinu, obavezno je da redovno informiše Ministarstvo o izvršenim aktivnostima. Takvi izveštaji su otvoreni za javnost.

Član 17.
Upravljanje otpadom

Upravljanje otpadom sprovodi se prema uslovima i merama utvrdjenim posebnim zakonom.

Član 18.
Zaštita od buke i vibracija

Korisnik opreme koje stvaraju buku i vibracije, može staviti u promet ili koristiti opremu prema predvidjenim uslovima za sprovođenje mera zaštite za smanjivanje buke i vibracije odnosno upotrebi postrojenja, uređaja, mašina, sredstva prevoz i aparata koji prouzrokuju buku., do nivoa predvidjenim posebnim zakonom.

Član 19.
Zaštita od zračenja

Zaštita od zračenja sprovodi se primenom sistema mera kojima se sprečava ugrožavanje životne sredine i zdravlje ljudi od dejstva zračenja koja potiču iz jonizujućih i nejonizujućih izvora i otklanjanja posledice emisija koje se emitiraju iz izvora zračenja ili se mogu emitirati u skladu sa posebnim zakonom .

POGLAVLJE III
DOKUMENTA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Član 20.
Strategija o zaštiti životne sredine

1. Strategiju o zaštitu životne sredine i održivi razvoj (u daljem tekstu: Strategija) na predlog Vlade, usvaja Skupština Kosova.
2. Strategija obuhvata ciljeve za zaštitu životne sredine Kosova za vremenski period od deset (10) godina sa mogućnošću preispitivanja svake druge (2) godine.
3. Strategija sadrži:
  - 3.1. opis stanja životne sredine;
  - 3.2. politike za korišćenje prirodnih resursa;
  - 3.3. strateske prioritete za korišćenje prirodnog resursa, obuhvativši vreme, lokaciju prostora količinu i kvalitet;
  - 3.4. racionalno korišćenje neobnovljivih prirodnih resursa i njihovu zamenu sa obnovljivim resursima;
  - 3.5. predlaganje elementarnih uslova da bi osigurali njenu zaštitu i poboljšanje;
  - 3.6. dugoročne i kratkoročne mere za sprečavanje, smanjenje i kontrolu zagađenosti životne sredine;
  - 3.7. uslove za sprovođenje boljih proizvodjackih, tehnickih, tehnoloskih i ekonomskih i drugih mera, radi održivog razvoja i upravljanja zastitom životne sredine.
4. Ministarstvo u saradnji sa ostalim ministarstvima i naučnim institucijama Kosova sa javnošću i zainteresovanim strankama izrađuje strategiju.

5. Strategija, pre nego sto se dostavlja Vladi, daje se na javnu diskusiju najmanje cetrdesetpet dana u cilju da javnost izrazi misljenja, sugestije i komentare koje ce se uzeti u obzir, tokom izrade konacnog teksta Strategije.

6. Ministarstvo izveštava Vladu i Skupštinu Republike Kosovo jednom godišnje o realizaciji strategije za zaštitu životne sredine.

Član 21.

Plan Kosova za očuvanje životne sredine

1. Plan Kosova za očuvanje životne sredine, na predlog Ministarstva, donosi Vlada za period od pet (5) godina, koji usvaja Skupština.
2. Plan Kosova za očuvanje životne sredine, donosi se u roku od osamnaest (18) meseci posle donošenja Strategije.
3. Plan Kosova za očuvanje životne sredine sadrži: stanje, mere, procenu uticaja na zdravlje stanovništva u slučaju ugrožavanja životne sredine, nosioce, način, dinamiku i sredstva za njihovu realizaciju.

Član 22.

1. Plan Kosova za očuvanje životne sredine donosi se za:
  - zaštitu zemlje;
  - zaštitu voda;
  - zaštitu vazduha i klimatske promene;
  - zaštitu šuma;
  - zaštitu ekosistema, biološke i pejzazne različitosti i zaštitu prirode;
  - upravljanje otpacima ;
  - upravljanje hemikalijama ;
  - zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja ;
  - zaštitu od udesa;
  - 1.10. zaštitu od buke;
  - 1.11. racionalno korišćenje energije ;
  - 1.12. razvoj informativnog sistema ;
  - 1.13. razvoj i primenu ekonomskih instrumenata i dr.
2. Plan Kosova za očuvanje životne sredine sadrži: stanje, mere, procenu uticaja na sredinu, zdravlje ljudi, nosioce, način, vremenske rokove i finasijska sredstva za njihovu realizaciju.

Član 23. Sanacioni plan

1. Sanacioni plan donosi se kada zagađenje na određenoj lokaciji prevazilazi efekte preduzetih mera, odnosno ugrožava se kapacitet životne sredine ili kada postoji rizik od trajnog narušavanja kvaliteta ili oštećenja životne sredine.

2. Sanacioni plan na predlog Ministarstva donosi Vlada:

2.1. kada je potrebno preduzeti hitne mere i intervencije u vanrednim slučajevima;

kada zagađenost životne sredine izaziva štetne posledice za zoni od posebnog interesa za Kosovo ili prouzrokuje štetne posledice;

kada je odgovorni subjekat van jurisdikcije Kosova;

kada je odgovorni subjekat nepoznat.

3. U slučaju prekoračenja propisanih nivoa emisija i drugih aktivnosti koje su dovele do degradacije životne sredine, zagađivač je dužan da u svom trošku uradi i realizuje sanacioni plan.

Član 24. Lokalni planovi delovanja na sredini i programi o životnoj sredini

1. Opštine usvajaju planove delovanja i programe o životnoj sredini, u skladu sa Planom Kosova za delovanje na sredinu prema svojim specifičnim interesima.
2. U izradi planova i programa za sredinu i programe opština učestvuje javnost, NVO, stručne organizacije i poslovne zajednice.
3. Opštine izvestavaju Ministarstvu sprovođenju lokalnih planova delovanja i programe o životnoj sredini.
4. Dve ili više opština, mogu izraditi i usvojiti zajedničke planove ili programe delovanja za zaštitu životne sredine kako bi smanjili negativni uticaj na sredinu.

Član 25. Izveštaj o stanju e životne sredine

1. Vlada Kosova na predlog Ministarstva podnosi Skupštini Kosova godišnji (1) dvogodišnji izveštaj o stanju životne sredine.
2. Izveštaj obuhvata podatke o:
  - 2.1. stanju životne sredine i promene u sredini, u poredjenju sa prethodnim izveštajem;
  - 2.2. uticaj životne sredine na zdravlje stanovništva;stanje ugrožene životne sredine;
- sprovođenje strategije, plana delovanja i sanacionih planova za sredinu;
- preduzetim merama za zaštitu životne sredine, uspesima od preduzetih mera i njihov efekat na ekonomski razvoj;
- način upravljanja sa prirodnim resursima i zaštitom životne sredine;

analize za funkcionisanje institucija, autoriteta i drugih subjekata za zaštitu životne sredine;
financiranje sistema za zaštitu životne sredine.

3. Izveštaj se objavljuje i treba da bude dostupan javnosti.

POGLAVLJE IV MERE I USLOVI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Član 26. Planiranje i izgradnja

1. Uređenje prostora, korišćenje prirodnih resursa utvrdjenim prostornim i urbanističkim planovima i drugim planovima zasniva se na obavezi da se:
  - 1.1. postuje kapacitet zagađenja životne sredine;
  - 1.2. očuvanje i unapredjenje prirodnih resursa, i u sto većoj meri obnavljaju, i da se racionalno koriste;
  - 1.3. obezbedi zaštita i neometano ostvarivanje funkcija zaštićenih prirodnih vrednosti zajedno sa njihovom okolinom i u najvećoj mogućoj meri očuvaju prirodni staništa divljih biljnih i životinjskih vrsta i njihovih zajednica;
  - 1.4. obezbedi očuvanje izgrađenog prostora;
  - 1.5. obezbede uslovi za odmor i rekreaciju čoveka;
  - 1.6. propisuje mere zaštite životne sredine;
  - 1.7. prezentaciju postojećeg stanja prema elementima iz podstava 1.1. do 1.5. stava I. ovog člana i planirano stanje zajedno sa potrebnim merama za ostvarivanje ovih planova.
2. Ministarstvo, odnosno opštine učestvuju u postupku pripreme i donošenja planova iz stava 1. ovog člana, na način utvrdjen zakonom.

Član 27. Prostorno planiranje

1. Prostornim i urbanističkim planovima i drugim planovima obezbeđuju se mere i uslovi za zaštitu životne sredine:
  - 1.1. posebni kriteriji očuvanja i korišćenja područja i zaštićenih prirodnih vrednosti, kulturnog nasledja, izvora vodosnabdevanja, izvora termalnih i mineralnih voda, šuma, poljoprivrednog zemljišta, javnih zelenih površina, rekreacionih zona itd;
  - 1.2. ugrožena područja životne sredine, zagađena područja, područja ugrožena erozijom i poplavama, područja za eksploataciju prirodnih resursa i sl. i mere za sankciju ovih područja;
  - 1.3. mera i uslova zaštite životne sredine prema kojima će se koristiti prostor namenjen za eksploataciju i prirodnih resursa, odnosno gde će se vršiti izgradnja industrijskih i energetskih objekata, objekata za preradu i odlaganje otpada, objekata infrastrukture i drugih objekata čijom izgradnjom ili korišćenjem može se ugroziti sredina.
2. Uslove za obezbeđenje mera iz stava 1. ovog člana utvrđuje Ministarstvo, odnosno opština na zahtev nadležnog organa za pripremu i donošenje plana, i na osnovu mišljenja nadležnih stručnih organizacija.

Član 28.
Strateška procena životne sredine

1. Vlada i opštine Kosova moraju postići viši nivo zaštite životne sredine i da usklade pitanja životne sredine u pripremi i usvajanju planova i programa, obezbedivši stratešku procenu životne sredine o planovima i programima koje imaju mogućnosti istaknutog uticaja na sredinu.
2. Strateška procena životne sredine mora da bude u skladu sa ostalim ocenama uticaja na sredinu, kao i sa planovima i programima za zaštitu životne sredine koje se vrši u skladu sa procedurama određenih posebnim zakonom.

Član 29.
Procena uticaja na sredinu

1. Procena uticaja projekata na sredinu vrši se za projekte koji se planiraju i realizuju u odredjenom prostoru, uključujući promene tehnologije, rekonstrukciju, proširenje kapaciteta ili prestanak rada koji mogu dovesti do značajnog zagađivanja životne sredine ili predstavljaju rizik po zdravlje ljudi.
2. Procena uticaja projekata na sredinu obuhvata projekte iz oblasti industrije, rudarstva, energetike, saobraćaja, turizma, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede i komunalnih delatnosti, kao i za sve projekte koji se planiraju na zaštićenoj prirodnoj zoni i u zaštićenoj okolini nepokretnog kulturnog dobra.
3. Procena uticaja projekata na sredinu je sastavni deo tehničke dokumentacije bez koje se ne može pristupiti izvođenju projekta i vrši se u skladu sa postupkom propisanim posebnim zakonom.

Član 30.
Integralno sprečavanje i kontrola zagađenosti

1. Za rad novih i postojećih postrojenja koja mogu imati negativne uticaje na sredinu i zdravlje ljudi potrebno je pribaviti integrisanu dozvolu životne sredine kojom se obezbeđuje sprečavanje i kontrola zagađivanja životne sredine.
2. Vrste aktivnosti i postrojenja, uslovi i postupak izdavanja integrisane dozvole, nadzor i druga pitanja od značaja za integrisano sprečavanje i kontrolu zagađivanja životne sredine uređuje se posebnim zakonom.

Član 31.
Dozvola za korišćenje životne sredine

1. Puštanje u rad izgradjenog objekta ili postrojenja i opreme koja su bila predmet procene uticaja životne sredine, ne može se vršiti bez pribavljanja dozvole za sredinu.
2. Dozvola za korišćenje životne sredine izdaje se za period od pet (5) godina, prema utvrdjenom postupku za tehnicki prijem objekata ili postrojenja, posle probnog rada do šest (šest) meseci ali svakako pre puštanja u rad.
3. Ministarstvo podzakonskim aktom, propisuje potrebne aktivnosti za izdavanje dozvole radi pribavljanja dobijanja dozvole za korišćenje životne sredine, način podnosenja zahteva, sadržaj dozvole za sredinu, oduzimanje dozvole, produženje kao i registar izdatih dozvola.

Član 32.
Opštinska dozvola za korišćenje životne sredine

1. Za sve vrste aktivnosti i projekte, koje nisu obuhvaćeni u članu 29, 30, 31 i 33 ovog zakona, a koja mogu prouzrokovati poremećaj na sredinu, izdaje se opštinska dozvola za korišćenje životne sredine koja je sastavni deo tehničke dokumentacije.

2. Zahtev za opštinsku dozvolu za sredinu vrši se u toku postupka za pribavljanje građevinske dozvole. Prijava sadrži kratki izveštaj o za uticaju aktivnosti ili projekata na sredinu u skladu sa metodologijom procene uticaja na sredinu.
3. Opštinsku dozvolu za sredinu izdaje opština.

Član 33. Ovlašćenje za korišćenje životne sredine

1. Za sve vrste aktivnosti i projekte, koji nisu obuhvaćeni u članu 29, 30. i 31, ovoga zakona, niko nema pravo da obavlja ili da preduzme neku delatnost koja može prouzrokovati poremećaj na sredinu, ako za ovu delatnost nije dobio ovlašćenje životne sredine od Ministarstva.
2. Ministarstvo podzakonskim aktom utvrđuje listu delatnosti koje zahtevaju ovlašćenje životne sredine, formu prijavljivanja, postupak prijavljivanja i sadržaj ovlašćenja životne sredine.

Član 34. Rehabilitacione mere

1. Kada se utvrđuje da pravna ili fizička lica ili javni autoritet prouzrokovao štetu na sredinu namerno ili iz nepaznje i to rezultira oštećenjem životne sredine, dužan je da vraća oštećeni deo u uslovima koji ne predstavljaju opasnost za sredinu i zdravlje ljudi ili opštem kapacitu za rehabilitaciju oštećenog dela.
2. Kada pravno ili fizičko lice ili javni autoritet, učestvuje u neprekidnoj aktivnosti koja može prouzrokovati veliku ili kritičnu štetu na sredinu ili udes na sredinu, on ima obavezu da u odredjenom roku preduzima mere i da svojom aktivnošću u budućnosti:
  - 2.1. smanjuje emisiju i imisiju u dozvoljenom nivou;
  - 2.2. minimizira opasnost za udes na sredinu, u skladu sa zakonom.
3. Pravno ili fizičko lice ili javni autoritet od koga se traži da preduzima mere iz stava 1. ili 2. ovog člana, dužan je da Ministarstvu dostavlja plan o merama koje treba preduzeti.
4. Ministarstvo u roku od trideset dana, treba odgovoriti stranki.
5. U slučaju kada Ministarstvo procenjuje da predviđene mere iz stava 1. i 2. ovog člana, nisu adekvatne, u roku od trideset (30) dana, tražiće od pravnog ili fizičkog lica ili javnog autoriteta da dopuni plan.
6. Ako pravno ili fizičko lice ili javni autoritet utvrđuje da tražene modifikacije od Ministarstva su nepotrebne ili veoma skupe i nisu u skladu sa stavom 1. ili 2. ovog člana, ima pravo žalbe.
7. Ako se identitet odgovorne stranke za učinjenu štetu na sredinu nije poznat ili u slučaju kada pravno ili fizičko lice nema finansijska sredstva da sanira štetu na sredinu, Vlada će biti odgovorna, u slučaju kada šteta predstavlja neprekidnu opasnost za sredinu i zdravlje ljudi, onda ona mora da donosi i sprovodi jedan adekvatan program za sanaciju štete.
8. U slučaju kada se identitet stranke otkrije, Vladi treba da se plaćaju troškovi za sanaciju štete.
9. U slučaju kada sanacioni program o saniranju obuhvata i odgovornosti drugih ministarstva, ovo daje njima pravo da daju saglasnost ili predloge u pismenoj formi o roku od trideset (30) dana.
10. Za predloženi plan u Ministarstvu javnosti se omogućuje pristup za komentare u roku od petnaest (15) dana koji će se uzeti u obzir.
11. Usvojeni plan treba biti otvoren za javnost.

POSEBNE MERE ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Član 35

Planovi intervencije u slučaju udesa

1. U slučaju mogućeg udesa u životnoj sredini ili nekog događaja koji posebno ugrožava sredinu ili zdravlje ljudi, Vlada donosi planove za intervenciju.
2. Planovi za intervenciju iz stava 1. ovog člana, sadrže vrste opasnosti, postupke i mere za ublažavanje i uotkljanjanje direktnih posledica za sredinu i zdravlje ljudi, subjekti za sprovođenje određenih mera, odgovornosti i nadležnosti u vezi sprovođenja i načinom preduzetih mera za intervenciju, koje se sprovode prema zakonu.
3. Planove intervencije za proizvode, opremu i uređaje koji svojom delatnošću mogu prouzrokovati zagađenje životne sredine, izrađuje proizvođač.
4. Opština je dužna da donese plan intervencije za svoju teritoriju.
5. Sadržinu planova, postupak i mere sprovođenja, subjekte za sprovođenje određenih mera, vrstu opreme, uređaja, vrstu proizvođačkih procesa prema stavu 3. ovog člana, ministar utvrđuje podzakonskim aktom.

USLOVI ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Član 36.

Norme emisije i kvaliteta životne sredine

Vlada podzakonskim aktom utvrđuje norme emisija i imisija, odnosno granicne vrednosti emisija i kvaliteta životne sredine zagađenih materija i energije obuhvativši i emisije iz nepokretnih i pokretnih izvora u vazduh, vodu i zemlji.

Član 37.

Ograničenja u primeni normi

1. U cilju postepene primene normi emisija i kvaliteta životne sredine iz člana 35. ovoga zakona i očuvanju ulturnih i prirodnih vrednosti, Vlada može na određeno vreme, može ograničiti rad postojećih postrojenja i obavljanje aktivnosti u određenoj zoni.
2. Rok o ograničenju normi iz stava 1. ovog člana Vlada utvrđuje u skladu sa granicnim vrednostima i programima postepenog zblizavanja sa standardima EU-je.
3. Vlada može za neko vreme da, delimicno ili potpuno suspendira primenu utvrđenih normi za neke postojeće zagađivače ako je njihova delatnost od opsteg interesa.
4. Rok za koji Vlada suspendira primenu normi, iz stava 1 ovog člana utvrđuje se sporazumom.

Član 38.

Upozorenje javnosti

1. Ministarstvo obaveštava javnost za preduzimanje mera u slučajevima neposredne opasnosti ili prekoračenja propisanih graničnih utvrđenih vrednosti zagađenja životne sredine.
2. Ministar podzakonskim aktom utvrđuje kriterijume za donošenje akata iz stava 1. ovog člana.

3. Opština u saradnji sa ministarstvom donosi akt o uvođenju posebnih mera u slučaju prema stavu 1. ovog člana ko je zagađenje ograničeno na njenoj teritoriji.

Član 39.

Obaveza za obaveštavanje i saradjivanje saradnju

1. Svako lice koje je upoznato sa oštećenjem životne sredine ili udesom životne sredine, treba obavestiti Inspektorat za zaštitu životne sredine ili drugi odgovorni organ.
2. Policija i javni ovlašćeni sluzbenici, koji za vreme vršenja sluzbene dužnosti dobiju informaciju za udes životne sredine ili neki drugi poremećaj na sredinu, treba odmah upoznati Inspektoratu za zaštitu životne sredine ili drugi odgovorni organ.

Član 40.

Obaveštenje pograničnih država

1. Ako jedan projekat može direktno uticati na sredinu van teritorije Kosova, Ministarstvo posle konsultacija e sa Vladom, informiše susedne države kojima se pruža dokumentacija projekta, izveštaj PUS i druga dokumenta, u skladu sa međunarodnim konvencijama.
2. Države koje mogu biti u opasnosti od projekta, mogu dati svoja mišljenja i komentare obuhvativši i javnu raspravu. Mišljenja se trebaju se uzeti u obzir u slučaju prihvatanja projekta.
3. U slučaju udesa životne sredine koji može uticati direktno na sredinu van teritorije Kosova, Ministarstvo, posle konsultacije sa Vladom, obaveštava države koje mogu biti pogođeno udesom.

Član 41.

Status ugrožene životne sredine

1. Status ugrožene životne sredine i režim sanacije i poboljšanja zone od značaja za Kosovo uvrđuje Vlada, po pribavljenom mišljenju drugih nadležnih organa, a status ugrožene životne sredine za opštinu utvrđuje opština posle pribavljene saglasnosti od Vlade.
2. Vlada podzakonskim aktom utvrđuje kriterije za proglašavanje statusa ugrozene životne sredine, kao i prioritete za njenu sanaciju i poboljšanje.

Član 42.

Certifikovani sistemi za upravljanje sredinom

1. Kosovo podržava i podstice pravna i fizička lica koja sprovode sertifikovane sisteme upravljanja sredinom ISO 9000, ISO 14001 i EMAS.
2. Pravna i fizička lica koja sprovode sertifikovane sisteme upravljanja sredinom, imaju olaksice u postupku procene PUS i pribavljanja dozvole za korišćenje životne sredine.

Član 43.

Upozorenje na deklaraciji Znak životne sredine

1. Proizvodi za široku potrošnju mogu se nagraditi etiketom sredine ukoliko proizvodnja, distribucija, potrošnja ili finalno deponiranje proizvoda imaju niži uticaj na sredinu od istih proizvoda koji odgovaraju pravilima koja su na snazi.
2. Uslovi i procedure za prisvajanje i korišćenje etikete utvrdiće se posebnim aktom od strane Ministarstva.

Član 44. Priznanja i nagrade

1. Priznanja i nagrade za doprinos u zaštiti sredine dodeljuju se za:

- 1.1. sprečavanje zagađivanja sredine;
- 1.2. najpovoljnija rešenja u procesu proizvodnje u odnosu na sredinu i korišćenje energije - ciste tehnologije;
- 1.3. razvojne i istraživačke projekte u zaštiti sredine;
- 1.4. doprinos obrazovnih programa za zastitu sredine;
- 1.5. doprinos pojedinaca za razvoj i unapređenje zaštite sredine ili za doprinos u međunarodnoj saradnji u zaštiti sredine;
- 1.6. doprinos stručnih udruženja, NVO-e i ostalih za razvoj i unapređenje zaštite sredine.

2. Postupak, način i uslove za dodelu priznanja i nagrada, ministar utvrđuje posebnim aktom.

MERE ZA ZAŠTITU OD OPASNIH MATERIJA

Član 45. Proizvodnja i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač

1. Proizvodnju, uvoz, izvoz, tranzitni prelaz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač na teritoriji Kosova, Ministar uređuje podzakonskim aktom.
2. Zabranjen je uvoz i izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvodi koji sadrže ove supstance, koje su utvrđene kao takve međunarodnim sporazumima koje su popisale i ratifikovale države, odnosno u države koje nisu potpisnici ovih sporazuma.

Član 46.

Uvoz, izvoz i tranzitni prelaz opasnih hemikalija, kontrolisane robe, radioaktivnih i opasnih materija, radioaktivnih otpadaka i opasnih otpadaka

Uvoz, izvoz i tranzitni prelaz opasnih hemikalija, kontrolisanih roba, radioaktivnih i opasnih materija i opasnih otpadaka regulišu se posebnim zakonskim aktima.

Član 47.

Obaveze lica tokom postovanja sa opasnim hemikalijama

1. Postupanje sa opasnim hemikalijama u proizvodnji, upotrebi, prevozu, prometu, preradi, magaziniranju i skladištenju vrši se na način da se ne dovede u opasnost život i zdravlje ljudi, ne zagađuje sredinu, kao i da se obezbede i preduzimaju mere zaštite od udesa kao i drugih mera utvrdjene zakonom.
2. Pravno ili fizičko lice koje proizvodi, prevozi, stavlja u promet, koristi, prerađuje, skladišti ili deponira opasne hemikalije obavezno je da:
  - 2.1. izradi plan zaštite od udesa i da najmanje svake dve (2) godine vrši njegovo ažuriranje ili reviziju u skladu sa promenama o radu postrojenja, primeni tehnologije ili obavljanju aktivnosti, uključujući i proveru pripravnosti za njegovo sprovođenje;

2.2. sprovodi preventivne i druge mere upravljanja rizikom od udesa prema planu zaštite u slučaju udesa;

2.3. izradi izveštaj o stanju sigurnosti koji je dostupan javnosti i da najmanje svakih pet godina, kao i u slučaju promena u radu postrojenja ili obavljanju aktivno-sti, vrši razmatranje izveštaja o stanju sigurnosti.

3. Pravna i fizička lica iz stava 2. ovog člana, vode evidenciju za vrste i količinu opasnih hemikalija.

4. U slučaju kvara na postrojenjima ili uređajima za zaštitu životne sredine usled čega nastaje prekoračenje graničnih vrednosti emisije zagađenja, lica iz stava 2. ovog člana dužne su da odmah obaveste Ministarstvo, opštinu i javnost.

Član 48. Proglašenje stanja ugroženosti

1. U slučaju udesa životne sredine zavisno od njegovog obima, unutar ili van postrojenja i procene posledica koje mogu izazvati direktnu indirektnu opasnost za sredinu i po zdravlje ljudi, Ministarstvo ili opština proglašava stanje ugroženosti životne sredine i o tome obaveštava javnost o preduzetim merama.

2. Za udese životne sredine koji imaju uticaj van granice Kosova, stanje ugroženosti životne sredine i aktivnosti koje se trebaju primeniti proglašava Vlada.

Član 49. Preduzimanje sanacionih mera i supsidijarna odgovornost

1. Radi sprečavanja daljeg širenja zagađenja prouzrokovanog udesom životne sredine, pravna ili fizička lica treba odmah preduzeti mere sanacije prema planovima zaštite u svom trošku.

2. U slučaju kada zagađivač nije poznat, odgovornost preuzimaju centralne ili lokalne institucije i preduzimaju mere sanacije odnosno rehabilitacije prema planovima zaštite u svom trošku.

3. Ukoliko se utvrdi zagađivač koji je odgovoran za zagađenje životne sredine, institucija koja je snosila troškove za odklanjanje posledica od zagađenja životne sredine ima pravo na nadoknadu troškova.

POGLAVLJE V MONITORING I INFORMISANJE O ŽIVOTNOJ SREDINI

Član 50. Monitoring životne sredine

1. Ministarstvo u okviru svojih nadležnosti utvrđenih zakonom obezbeđuju stalnu kontrolu i praćenje stanja životne sredine (u daljem tekstu: monitoring) u skladu sa ovim zakonom, posebnim zakonima i programima monitoringa.

2. Pravna ili fizička lica koja svojom delatnošću delovanjem ili aktivnošću tima, mogu zagađivati sredinu, u okviru svojih odgovornosti, utvrđenim zakonom obezbeđuju stalnu kontrolu i vrše monitoring stanja životne sredine u skladu sa ovim zakonom, posebnim zakonima i programima za monitoring.

3. Opštine, u okviru svojih odgovornosti utvrđenim zakonom, obezbeđuju stalnu kontrolu i vrše monitoring stanja životne sredine u skladu sa ovim zakonom, posebnim zakonima i programima za monitoring.

4. Monitoring životne sredine vrši se preko sistematskog merenja, istraživanja i procene indikatora stanja o zagađivanju i životne sredine koja obuhvaćaju praćenje prirodnih faktora, odnosno promenu

stanja i karakteristika životne sredine, obuhvativši i prekogranični monitoring vazduha, vode, zemlje, šuma, biološke i pejzažne raznovrsnosti, flore i faune, klimatskih elemenata, ozonskog omotača, jonizujućih i nejonizujućih i zračenja, buke, otpad, rano upozorenje o udesu u sredini, zajedno sa praćenjem i procenom nivoa zagađivanja životne sredine kao i preuzetim obavezama i odgovornostima iz međunarodnih sporazuma.

5. Sakupljene podatke od monitoringa stanja životne sredine sačinjavaju javnu informaciju i obuhvaćaju se u Informativnom sistemu zaštite životne sredine.

6. Na predlog Ministarstva, Vlada podzakonskim aktom utvrđuje kriterije za identifikaciju broja prostriranja tacaka za merenje, mrežu tacaka merenja, obim i učestalost merenja, klasifikaciju pojava koja se prate, metodologiju rada i indikatora zagađivanja životne sredine i njihovo monitorisanje, rokove i način dostavljanja podataka.

7. Monitoring životne sredine na Kosovu, prema stavu 1. ovog člana, vrši Ministarstvo, pravna ili fizička lica koja svojim aktivnostima, mogu zagađivati životnu sredinu kao i ovlašćene osobe od zagađivača ili Ministarstva.

8. Svaka zainteresovana stranka ima pravo da u svako vreme ima pristup na registrima ili evidencijama Ministarstva koje sadrže informacije i podatke o stanju životne sredine u skladu sa zakonom.

9. Pravna ili fizička lica koja svojom delatnošću ili njihovim aktivnostima mogu zagađivati sredinu, trebaju obezbediti finansijska sredstva za monitoring životne sredine.

Član 51.

Monitoring emisija, kvaliteta životne sredine i upis podataka

1. Svako pravno ili fizičko lice koja se bavi neprekidnim aktivnostima koje predstavljaju izvor zagađivanja, dužno je da u skladu sa zakonom obezbedi:

1.1. praćenje emisija i kvaliteta životne sredine;

1.2. snosi troškove merenja emisija i indikatora kvaliteta životne sredine u zoni uticaja;

1.3. vođenje podataka o zagađivanju životne sredine o energiji i upotrebljenim materijalima;

1.4. praćenje efekata o aktivnostima koji uticu u sredinu, održavanje, vrstu ili nivo zagađivanja, opasne substance ili opasne otpadke.

2. Podatke iz stava 1. ovog člana, odgovorni subjekti dužni su da dostavljaju Ministarstvu.

3. Vlada zakonskim aktima utvrđuje vrstu emisije, indikatore o kvalitetu životne sredine i drugih pojava koje su subjekt monitoringa zagađivanja, metodologiju merenja, uzimanje uzoraka, način evidentiranja, rokovi dostave i čuvanja podataka.

Član 52.

Informativni sistem životne sredine

1. U cilju identifikacije, klasifikacije, prerade, praćenja i što efikasnijeg evidentiranja prirodnih resursa, prirodnih vrednosti kao i upravljanje sredinom na Kosovu, Ministarstvo stvara, organizuje i vodi Informativni sistem životne sredine (u daljem tekstu: ISS).

2. ISS vrši sakupljanje, klasifikaciju, održavanje, prezentaciju i raspodelu numeričkih, opisnih i prostornih podataka za:

2.1. kvalitet medija životne sredine;

praćenje stanja životne sredine;

zakonske, upravne, organizativne i strateške mere;

naučno-tehnološke informacije za planirane mera o sprečavanju zagađenja;

razmenu informacija sa drugim informativnim sistemima itd.

3. ISS omogućuje pristup informacijama i drugim informativnim sistemima kao i uskladjuje sve relevantne informacije na nivou Kosova i medjunarodnom nivou.

4. Ministarstvo posebnim aktom utvrđuje sadržaj i način upravljanja rukovodjenja ISS, metodologiju, strukturu, zajedničke osnove, kategorije i nivo sakupljanja podataka kao i sadržaj informacije kojom se redovno i obavezno informiše javnost.

Član 53. Katastar zagađivača

1. Za praćenje kvalitativnih i kvantitativnih promena u životnoj sredini i za preduzimanje mera za zaštitu životne sredine, vodi se katastar zagađivača ispuštenih u sredini, za ispuštanje i transfera zagađivača u sredini, za korišćenu vodu, energiju i prirodnih resursa, u skladu sa ovim zakonom.

2. Podaci iz katastar zagađivača predstavljaju se u formi koja obezbedjuje identifikaciju emisija i imisija u životnu sredinu, za svaku instalaciju i zagađivača, mesto nalaza i njihovo oslobodjanje u vazduh u, vodi i zemlji .

3. Katastar zagađivača izradjuje se na osnovu redovnog izveštaja od pravnih i fizičkih lica, od ovlašćenih organa za sakupljanje i stvaranje podataka o sredinu.

4. Katastrom zagađivača upravlja Ministarstvo i otvoren je za javnost.

5. Zagađivač je dužan da u svom trošku dostavlja Ministarstvu predviđene podatke, prema načinu i u roku predviđenim o zakonom.

6. Formu, sadržaj, rokove i način popune, organ koji upravlja i pravila upotrebe i publikovanja Katastra zagađivača, ministar utvrđuje posebnim aktom.

POGLAVLJE VI INFORMISANJE I UČEŠĆE JAVNOSTI

Član 54. Pristup informacijama

1. Ministarstvo, centralni organi, opštine, ovlašćene i druge organizacije imaju obavezu dužne i su da redovno, blagovremeno, potpuno i objektivno, obaveštavaju javnost o stanju životne životne sredine, odnosno o pojavama koje su u toku praćenja se prate u okviru monitoring emisije i imisije, kao i merama upozorenja ili kretannju zagađenja koja mogu predstavljati opasnost za sredinu, život i zdravlje ljudi u skladu sa zakonom.

2. Javnost, u skladu sa zakonom, ima pravo pristupa u registrima ili evidencijama koje sadrže informacije i podatke u skladu sa zakonom.

Član 55. Dostavljanje informacija prema zahtevu

1. Informacije koje se odnose na zaštitu životne sredine nadležni organ dostavlja podnosiocu zahteva u roku od trideset (30) dana od dana prijema zahteva.

2. Ako su informacije iz stava 1. ovog člana obimne ili bi njihova priprema zahtevala duži vremenski period, onda rok za dostavljanje informacija odlaze se za šestdesetdana dana od dana prijema zahteva.
3. Troškove o pruženim informacijama iz stava 1. ovog člana snosi podnosilac zahteva.
4. Ministar, posebnim aktom, utvrđuje propisuje pravila i postupak objavljivanja i visinu troškova iz stava 3. ovog člana. u zavisnosti od obima i prirode informacija.

Član 56.

Odbijanje zahteva za davanje informacija

1. Zahtev za davanje informacija koje se odnose na zaštitu životne sredine može da se odbije ako bi njihovo objavljivanje negativno uticalo na:

- 1.1. poverljivost rada centralnih organa ako je to predviđeno zakonom;
- 1.2. međunarodne odnose, odbranu zemlje i javnu bezbednost;
- 1.3. rad pravosudnih organa;
- 1.4. poverljivost komercijalnih i industrij-skih podataka kada su ti podaci predviđeni da se zakonom zaštite, osim informacija o emisijama koje ugrožavaju sredinu;
- 1.5. prava intelektualne svojine;
- 1.6. poverljivost ličnih podataka, odnosno dosijea kada je predviđeno da se zaštite zakonom;
- 1.7. interese trećih lica koja poseduju informacije, a koja nisu obavezna da ih pruže, odnosno nisu saglasna sa njihovim objavljivanjem.

Član 57.

Učešće javnosti u donošenju odluke

1. Organi za odlučivanje obezbeđuju učešće i aktivnu ulogu javnosti u postupku donošenja odluka o:
  - strateškoj proceni životne sredine;
  - proceni uticaja na sredinu;
  - postupku izdavanja vodne dozvole i integrisane dozvole;
  - donošenju zakona.
2. Javnost se obaveštava preko sredstava informisanja o postupku donošenja odluka i učestvuje u postupku dostavljanjem mišljenja, komentara i sugestija nadležnom organu i blagovremeno se obaveštava o donetoj odluci, u skladu sa zakonom.

Član 58.

Ograničenje učešća javnosti u odlučivanju

Vlada može radi zaštite interesa odbrane i bezbednosti zemlje može ograničiti učešće javnosti u donošenju odluka iz člana 57. ovog zakona.

POGLAVLJE VII ORGANIZACIJE ZA PRAĆENJE ŽIVOTNE SREDINE

Član 59.
Kosovska agencija za zaštitu životne sredine

1. Sa namerom monitorisanja kvaliteta i osobine životne sredine, ministarstvo osniva Agenciju za zaštitu životne sredine Kosova (u daljem tekstu: AZŽSK).
2. Organizaciona struktura i druge odgovornosti AZŽSK-a određuju se podzakonskim aktom.

Član 60.
Zadaci KAZŽS

1. Zadaci AZŽSK-a su:

- 1.1. da obezbedi potrebnu informaciju za administraciju, Vladu i Skupštinu Kosova radi sprovođenja politika o zaštiti životne sredine;
  - 1.2. da razvija i koordinira jedinstveni sistem informacija o zaštiti životne sredine u vezi sa sistemom praćenja stanja životne sredine na Kosovu kao i da prikuplja podatke o životnoj sredini;
  - 1.3. da postavlja i održava referentne centre sa bazama podataka za praćenje životne sredine (sociološke-ekonomske podatke, pritiske na životnu sredinu, stanje i kvalitet životne sredine);
  - 1.4. da razvija procedure o izradi prikupljenih podataka o sredini i njihovu procenu (modeliranje, prezentiranje i vizuelno predstavljanje);
  - 1.5. da obavlja stručne poslove tokom utvrđivanja sadržaja, metodologije i načina praćenja stanja životne sredine;
  - 1.6. da unapredi i uporedi kvalitet podataka o životnoj sredini;
  - 1.7. da izradi izveštaje o opštem stanju životne sredine na Kosovu, ciljevima, kao i da izvesti o glavnim sektorima (vazduh, zemlja, voda, biološka raznolikost, klimatološke izmene);
  - 1.8. da izradi izveštaje o određenim pitanjima za zaštitu životne sredine kao što su regioni sa povećanim radiaktivitetima, kvalitet životne sredine, zdravlje i slično;
  - 1.9. obavlja savetodavne poslove za utvrđivanje i praćenje projekata i programa o zaštiti životne sredine;
  - 1.10. da pomaže organe administracije u razvoju novih formi politike o zaštiti životne sredine i praćenja sprovođenja planova i programa o zaštiti životne sredine;
  - 1.11. da saraduje sa Evropskom agencijom o sredini –EAŽS koja je u sastavu Evropske mreže za informisanje i izviđanje – EMII;
  - 1.12. da saraduje sa drugim međunarodnim institucijama i organizacijama o zaštiti životne sredine;
  - 1.13. da obezbedi pristup svim informacijama o sredini Kosva prema standardima EAŽS-a;
  - 1.14. korišćenje i međudržavna razmena podataka o sredini će se regulisati posebnim zakonom;
2. AZSK obavlja i druge poslove utvrđenim aktom o osnivanju koje služe za ostvarivanje delatnosti AZSK-a utvrđenim stavom 1. ovog člana.

Član 61.
Druge ovlašćene organizacije

1. Praćenje stanja životne sredine mogu obaviti i druge ovlašćene istraživačke organizacije, naučne i javne koje su ovlašćene, ako ispunjavaju uslove na aspektu kadrova, opreme, prostora, akreditacije, shodno standarda i utvrđenih parametra.
2. Ministarstvo je nadležna za davanje ovlašćenja sličnim organizacijama. Ovlašćenja se daju nakon saglasnosti drugih ministarstva u kojima vrše delatnost istraživačke, naučne i javne organizacije.
3. Ministarstvo donosi podzakonski akt u vezi uslova i ostale kriterije za davanje ovlašćenja organizacijama iz paragrafa 1 ovog člana.

Član 62. **Savetodavni odbor za zaštitu životne sredine**

1. Skupština Kosova imenuje Savetodavni odbor za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Odbor) radi davanja saveta Skupštini i Vladi o pitanjima zaštite životne sredine.
2. Odbor se sastoji od sedam (7) članova koje imenuje Skupština. Članovi odbora se biraju iz redova istaknutih stručnjaka i naučnika iz oblasti zaštite životne sredine. Članovi Odbora ne mogu biti zaposleni u Ministarstvu.
3. Odbor je samostalan od svakog drugog autoriteta.
4. Odbor daje mislenja i sugestije Skupštini i Vladi i obaveštava javnost o:
  - 4.1. stanje i trendovi zaštite životne sredine;
strategija i politika zaštite životne sredine i njihovo uskladjivanje sa međunarodnim trendovima;
uskladjivanje privrednog razvoja i zaštite životne sredine;
zakoni koji uređuju zaštitu životne sredine;
delatnost ministarstava i aktivnosti opština u oblasti zaštite životne sredine;
javnih inicijativa;
drugih poslova utvrdjene zakonom.

Član 63. **Monitoring zagađivača**

1. Pravno i fizičko lice, odnosno operateri koji predstavljaju izvor emisije i zagađivača životne sredine obavezni su da u skladu sa zakonom preko određenih institucija i ovlašćenih organizacija da:
  - 1.1. obavljaju monitoring emisije i kvaliteta životne sredine;
  - 1.2. rate i druge uticaje iz njegove aktivnosti na sredinu.
2. Zagađivač sopstvenim sredstvima obavlja monitoring emisije i kvaliteta životne sredine i praćenje uticaja svojih aktivnosti na sredinu.

Član 64. **Dostavljanje podataka**

Druga ministarstva, opštine, ovlašćene organizacije i zagađivači dužni su da podatke monitoringa iz člana 50 i 63. ovog zakona dostavljaju Ministarstvu na način utvrdjen podzakonskim aktom.

POGLAVLJE VIII
ODBAVEZE I ODGOVORNOST ZA ZAGAĐIVANJE ŽIVOTNE SREDINE

Član 65.
Obaveze pravnih i fizičkih lica

1. Pravna i fizička lica dužna su da u toku svih faza obavljanja svoje aktivnosti obezbede zaštitu životne sredine:
  - 1.1. primenom i sprovođenjem propisa o zaštiti životne sredine;
  - 1.2. održivim korišćenjem prirodnih resursa i energije;
  - 1.3. primenom čistih tehnologija;
  - 1.4. korišćenjem obnovljivih prirodnih resursa;
  - 1.5. upotrebom proizvoda, procesa, tehnologija i prakse koji manje ugrožavaju sredinu;
  - 1.6. preduzimanjem mera sprečavanja ili otklanjanja posledica ugrožavanja i oštećenja životne sredine;
  - 1.7. vođenjem evidencije prema načinu utvrđen zakonom;
  - 1.8. kontrolom aktivnosti i rada postrojenja koji mogu predstavljati rizik ili prouzrokovati opasnost za sredinu i zdravlje ljudi;
  - 1.9. upotrebu metoda za analizu životnog ciklusa proizvoda;
  - 1.10. preduzimanjem drugih mera u skladu sa zakonom.
2. Mere za zaštitu životne sredine iz stava 1. ovog člana, pravna i fizička lica obavljaju samostalno ili preko ovlašćene organizacije.

Član 66.
Odgovornost za zagađivanje životne sredine

1. Zagađivač koji prouzrokuje zagađenje životne sredine odgovara za pričinjenu štetu i snosi troškove za procenu i odstranjivanje štete.
2. Za zagađivanje životne sredine odgovorna je i pravna ili fizičko lice koje je nezakonitim ili nepravilnim delovanjem omogućio ili dozvolio zagađivanje životne sredine.

Član 67.
Izuzeci od odgovornosti

1. Ako zagađivač dokaže da je primenio odgovarajuće mere zaštite životne sredine koje su diktirali okolnosti za prevenciju ili smanjenje štete, onda zagađivač može se isključiti od odgovornosti za zagađenje u ovom slučaju :
  - 1.1. zagađenje je prouzrokovao treće lice;
  - 1.2. šteta je prouzrokovana višom silom;
  - 1.3. šteta je prouzrokovana kao posledica oružanog sukoba.

Član 68.
Obaveza zagađivača

1. Zagađivač koji svojim činjenjem ili nečinjenjem prouzrokuje zagađivanje životne sredine dužan je da preduzme mere utvrđene planom zaštite od udesa životne sredine, sanacionim planom i planom za rehabilitaciju.

2. Ako šteta naneta sredini ne može da se sanira odgovarajućim merama, pravno ili fizičko lice koje je prouzrokovalo štetu odgovorno je za naknadu u visini vrednosti uništenog dobra.

Član 69.
Odgovornost za štetu

1. Zagađivač je odgovoran za štetu nanetu sredini i prostoru i treba da snosi troškove za procenu štete i njenog otklanjanja, a naročito:

1.1. troškove hitnih intervencija preduzetih u momentu vreme nastanka štete, a koje su neophodne za ograničavanje i sprečavanje stetnih efekata po sredinu, prostor i zdravlje ljudi;

1.2. troškove sanacije, ustanovljavanja novog stanja ili obnavljanja prethodnog stanja životne sredine, kao i monitoring efekata sanacije i efekata štete prouzrokovan sredini;

1.3. troškove naknade pravnim ili fizičkim licima koji su ugroženi i oštećeni direktno ucinjenom štetom sredini.

2. Zagađivač je dužan da pruži finansijske ili druge vrste garancija za obezbeđenje plaćanja naknade troškova iz stava 1. ovog člana, u toku i posle obavljanja aktivnosti.

3. Vlada posebnim aktom, utvrđuje vrstu garancija iz stava 2. ovog člana, visinu sredstava i vreme trajanja garancije koju obezbeđuje zagađivač.

Član 70.
Obaveza osiguranja

Svako pravno ili fizičko lice koje svojim aktivnostima predstavlja visoki nivo opasnosti po sredinu i zdravlje ljudi mora se osigurati od odgovornosti za slučaj štete pričinjene trećim licima.

Član 71.
Naknada štete

1. Svako ko pretrpi štetu životne sredine ima pravo na naknadu štete.

2. Zahtev za naknadu štete može se podneti neposredno zagađivaču ili osiguravaču, odnosno finansijskom garantu zagađivača kod koga je nastao udes, ako takav osiguravač, odnosno ako takav finansijski garant postoji.

3. Ako je više zagađivača odgovorno za štetu nanetu sredini, a udeo pojedinih zagađivača nije moguće utvrditi, oni snose troškove solidarno i posebno.

4. Pokretanje postupka za naknadu štete zastareva za tri godine od kada je oštećenik saznao za štetu i učinioca štete. U svakom slučaju zahtev za naknadu ovog potraživanja zastareva posle za trideset (30) godina od dana kada je šteta nastala.

Član 72.

Odgovornosti za učinjenu štetu u sredini koja nisu regulisane posebno u ovom zakonu vaze opšta nacela Zakona o obavezama.

POGLAVLJE IX FINANCIRANJE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Član 73.

1. Vlada, odnosno opštine u okviru svojih prava i dužnosti, obezbeđuju finansiranje i realizaciju politika za zaštitu životne sredine.
2. Vlada podzakonskim aktom utvrđuje pravila, kriterije i postupke za primenu ekonomskih instrumenata.

Član 74.

Naknada za korišćenje prirodnih resursa

1. Korisnik prirodnih resursa plaća naknadu za korišćenje prirodnih resursa i snosi troškove sanacije i rekultivacije degradirane površine u skladu sa podzakonskim aktima.
2. Sredstva ostvarena od naknade iz stava 1. ovog člana raspoređuju se u Fondu za Zaštite Životne sredine i koriste se na način utvrđen posebnim aktom.

Član 75.

Naknada za zagađivanje životne sredine

1. Zagađivač je dužan da plaća naknadu za zagađivanje životne sredine.
2. Kriteri za utvrđivanje naknade iz stava 1. ovog člana su:
  - vrsta, količina ili osobine emisija iz određenih izvora;
  - vrsta, količina ili i osobine emisija proizvedenog ili deponiranog otpada;
  - sadržaj stetnih materija po u satavu sirovine, poluproizvodu i proizvodu.
3. Vlada podzakonskim aktom utvrđuje vrste zagađenja, kriterije za obracunavanje nadoknade, obaveznika, visinu, način obracunjavanja i isplatu nadoknade.
4. Prikupljena sredstva iz stava 1. ovog člana, koriste se za sprovođenje politika za zaštitu i unapređenje životne sredine prema programima, odnosno prema:
  - 4.1. strategiji za zaštitu životne sredine;
  - 4.2. planova delovanja na sredinu;
  - 4.3. sanacione planove;
  - 4.4. planova za rehabilitaciju;
  - 4.5. planove za rekultivaciju degradirane površine u skladu sa zakonom.

Član 76.

Naknade koje određuje opština

1. U izuzetnim slučajevima opština koja ima status ugrozene životne sredine, u vanrednim slučajevima, može odrediti naknadu za zaštitu i poboljšanje životne sredine za svako pravno ili fizičko lice koja svojim delovanjem ili aktivnostima zagadjuje ili može zagaditi sredinu.

2. Vlada odlukom odobrava ili odbije zahtev opštine za odredjivanje visine naknade iz stava 1. ovog člana, način placanja kao i olakšice za svako pravno ili fizičko lice koja svojom delatnošću ili aktivnostima zagadjuje ili može zagaditi sredinu.

Član 77. Fond za zaštitu životne sredine

1. Da bi se obezbedili finansijska sredstva za stimulaciju zaštite i poboljšanja životne sredine na Kosovu, osnuje se Fond za zaštitu životne sredine.

2. Ovlašćenja, upravljanje, finansijskih izvora i način korišćenja sredstva Fonda za zaštitu životne sredine uređuje se posebnim zakonom.

Član 78. Korišćenje sredstva

Dodeljena sredstva iz budžeta Kosova i međunarodnih finansijskih institucija za zaštitu životne sredine, koriste se preko Fonda za zaštitu životne sredine.

Član 79 Mere za ekonomsku stimulaciju

1. Za pravna i fizička lica koja primenjuju tehnologije, proizvode i stavljaju u promet proizvode čiji je uticaj povoljniji od drugih sličnih, odnosno koji koriste obnovljive izvore energije (vodu, sunce, vetar, biogas i dr.), opremu i uređaje koji neposredno služe zaštiti životne sredine, mogu se utvrditi poreske, carinske i druge olakšice ili oslobađanja od obaveze plaćanja.

2. Za potrošače koji organizovano vraćaju korišćene i neupotrebljive uređaje ili njihove delove, proizvode ili njihovu ambalažu, proizvođače koji obezbede njihovu reciklažu ili uklanjanje, odnosno smanjuju negativni uticaj svojih aktivnosti po sredinu, mogu se utvrditi posebne podsticajne mere u vidu subvencija, depozita i refundiranja.

3. Uslovi i način podsticaja iz stava 1. i 2. ovog člana, Vlada na predlog Ministarstva utvrđuje podzakonskim aktom.

POGLAVLJE X NADZOR

Član 80. Upravni nadzor

Upravni nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i na osnovu njega donetih podzakonskih akata vrši ministar.

Član 81 Inspeksijski nadzor

1. Inspeksijski nadzor za sprovođenjem odredaba ovog zakona i na osnovu njega donetih podzakonskih akata, uslove i metod rada nadziranih lica kao i mere za zaštitu životne sredine, utvrdjene propisane ovim zakonom, obavlja Inspektorat životne sredine Ministarstva.

2. Inspekcijski nadzor za opštinsku dozvolu za životne sredine vrši opštinski inspektor životne sredine.
3. Ministarstvo, može posebnim ovlašćenjem, da ovlasti opštinskog inspektora za obavljanje drugih poslova.
4. Poslove inspektora može da vrši i drugi službenik za zaštitu životne sredine, koga ovlasti Ministarstvo odnosno opština.

Član 82.

1. Tokom inspekcijskog nadzora nad delatnostima i aktivnostima pravnih i fizičkih lica, inspektor traži od odgovorne osobe:
  - 1.1. da omogućuje vršenje inspekcijskog nadzora u svim radnim objektima, postrojenjima i opreme kao i u otvorenim prostorijama nadzirane nadgledane osobe;
  - 1.2. da pruži ponudi sve podatke i potrebnu dokumentaciju za inspekcijski nadzor;da informiše javlja o preduzetim merama, u vezi otklanjanja sa odstranjivanjem uočenih nedostataka.
2. Pravna i fizička lica čije se delatnosti i aktivnosti podvstavaju nadzoru dužni su da inspektorom omogućuje sprovođenje inspekcijskog nadzora, pružaju dokumentaciju i sve potrebne podatke.

Član 83.

1. Za vreme inspekcijskog nadzora, inspektor za zaštitu životne sredine vrši nadzor narocito za:
  - 1.1. sprovođenje standarda i kvaliteta cinilaca životne sredine;
  - 1.2. sprovođenje tehnickih standarda za zaštitu životne sredine;
  - 1.3. sprovođenje monitoringa stanja životne sredine;
  - 1.4. sprovođenje merenja emisija i imisija i vodjenje evidencije za to;
  - 1.5. sprovođenje mera za zaštitu životne sredine utvrdjeno programom za zaštitu životne sredine;
  - 1.6. sprovođenje mera za zaštitu životne sredine utvrdjeno planom za intervenciju;
  - 1.7. sprovođenje uslova utvrdjenim u saglasnostima, ovlasćenjima i dozvolama izdatim dozvolama na osnovu zakona;
  - 1.8. sprovođenje sanacionih planova, rehabilitaciju i intervenciju kao i praćenje njihove realizacije;
  - 1.9. način i uslovi rada, tehnicku spremu registrovanih ili ovlašćenih lica za zaštitu životne sredine;
  - 1.10. način vodjenja katastra zagadjivača i evidenciju za sredinu;
  - 1.11. korišćenje potrebnih namenjenih sred-stva za preduzimanje mera za zaštitu životne sredine;
  - 1.12. sprovođenje medjunarodnih akata iz oblasti zaštite životne sredine;

1.13. vrši i druge poslove utvrdjenih zakonom.

Član 84.

Inspektor je dužan da izradi izveštaj o vršenju nadzora, utvrdjeno stanje, preduzete mere i aktivnosti, odnosno naredjenja. Jednu primerak izveštaja dostavlja licu kod koje je izvršen inspekcijски nadzor.

Član 85.

1. U vršenju inspekcijskog nadzora, inspektor pisanom dlukom može narediti pravno ili fizičko lice:
  - 1.1. da u odredjenom roku otkloni nepravilnosti u delatnostima i aktivnostima zbog kojih je doslo ili može doci do zagadjenja životne sredine;
  - 1.2. da privremeno zabrani delatnost ili aktivnosti u procesu proizvodnje, korišćenje stabilimenata, sredstva, alata i opreme zbog kojih je doslo ili može doci do znatnog zagadjenja životne sredine;
  - 1.3. da zabrani vršenje aktivnosti u procesu proizvodnje, korišćenje stabilimenata, alata i opreme zbog kojih može doci do veceg zagadjenja životne sredine, dok se greske i nepravilnosti u radu ne otklone iti;
  - 1.4. da zabrani radove ako se one vrše u suprotnosti sa utvrdjenim merama za porocenu uticaja na sredinu, dok se nepravilnosti ne otklanjaju;
  - 1.5. da zabrani radove ako se one ne vrše u skladu sa datim uslovima;
  - 1.6. da zabrani radove za koje on nije registrovan za vršenje stručnih delatnosti za zaitu životne sredine.
2. Ako pravno ili fizičko lice ne sprovodi mere iz stava 1. tacka a) ovog člana, inspektor u odredjenom roku preduzima mere preko drugih lica na troškove prouzrokovača štete.
3. Za utvrdjene činjenice u inspekcijskom postupku, odnosno za preduzete mere, inspektor je dužan da upozna tuženo lice
4. U cilju obezbedjivanja sprovođenja zabrana i povreda utvrdjenim utvrdjenim odre-dbama, inspektor za zaštitu životne sredine, ima pravo i obavezu:
  - 4.1. bez odlaganja nadležnom organu podnosi prijavu za kažnjivo delo;
  - 4.2. da predlaže nadležnom organu brisanje iz registra delatnosti za koju se utvrdjuje da lice ne ispunjava uslove utvrdjene zakonom;
  - 4.3. da preduzima i druge mere za koje je ovlašćen.

Član 86.

Dužnosti inspektora za saradnju

U slučaju kada inspektor u vršenju inspekcijskog nadzora utvrdjuje da osim povrede odredbe ovog zakona i na osnovu njega donesenih podzakonskih akata, povredjene su i znacajne odredbe drugih zakona o zaštiti životne sredine, dužan je da osim preduzetih mera za koje je ovlašćen, da obavesti i druge nadlezne organe kako bi zajednicki vršili inspekcijски nadzor i preduzeli mere predvidjene zakonom.

Član 87.
Žalbeni postupak

1. Inspektor u slučajevima preduzimanja mera za naredbe i zabrane, donosi odluku.
2. Po žalbi protiv odluke organa opštine odlučuje Ministarstvo.
3. Po žalbi protiv odluke inspektora za sredinu na centralnom nivou odlučuje Ministarstvo.
4. Protiv odluke koje donosi Ministarstvo, može se pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.
5. Za slučajeve direktnog otklanjanja opasnosti po sredinu, život i zdravlje ljudi podneta žalba protiv odluke inspektora ne odlaže izvršenje.

Član 88.

1. Radi sprečavanja nastanka neotklonjivih šteta za sredinu, odnosno radi preduzimanja hitnih mera zaštite ili radi otklanjanja opasnosti za sredinu, zdravlje ljudi i biološku i pejzaznu razlicitost, inspektor može u toku nadzora doneti usmenu odluku.
2. Inspektor može usmeno narediti u slučajevima kada je potrebno da izbegne direktan rizik za sredinu, zdravlje ljudi i biološku raznovrsnost.
3. Usmeno rešenje se unosi u zapisnik uz naznaku da odluka u pisanoj formi treba se dostaviti stranki u roku od osam (8) dana.

Član 89

1. Inspektorat vodi zapisnik o vršenim inspekcijama.
2. Oblik, sadržaj i način vođenja zapisnika iz stava 1, ovog člana propisuje Ministarstvo.
3. Inspektorat životne sredine priprema godišnji izveštaj o svom radu i podnosi Ministarstvu sa predlogom o preduzimanju mera za poboljšanje stanja životne sredine.

Član 90.

1. Inspektori se legitimišu kartice za identifikovanje.
2. Oblik, sadržinu i način izdavanja kartice za identifikovanje, ministar će propisati podzakonskim aktom.

Član 91.

Poslove inspektora može vršiti osoba koja ima stručnu spremu i najmanje tri (3) godina radnog iskustva u struci.

POGLAVLJE XI
KAZNE NE ODREDBE

Član 92.

Kada kršenje odredaba ovog zakona čine krivično delo prema Krivičnom zakonu, Inspektorat životne sredine preko Ministarstva predaje predmet tužilaštvu.

Član 93. Prekršaji

1. Novčanom kaznom od desethiljade (10.000) do pedesethiljade (50.000) Evra kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

1.1. koristi prirodne resurse bez dozvole životne sredine Ministarstva (član 10. stav 2. ovog zakona);

1.2. tokom korišćenja prirodnih resursa, vršenje poslova, kao i posle njihovog završetka ne sprovodi predviđene mere za sprečavanje ugroženja životne sredine (član 11. stav 1. ovog zakona);

1.3. ne vrši sanaciju i rekultivaciju ili na neki drugi način ne vrši rehabilitaciju degradirane životne sredine (član 11. stav 2. ovog zakona);

1.4. vrši aktivnosti u prirodi koje a degradiraju karakteristike prirodnih vrednosti (član 12 stav 2. ovog zakona);

za vreme upravljanja sa opasnim materijama ne preduzima sve potrebne mere zaštite i bezbednosti (član 16. stav 2. ovog zakona);

u slučaju prekoračenja dozvoljenih normi emisija, imisija i drugih aktivnosti ne ostvaruje sanacioni plan (član 23. stav 3. ovog zakona);

ne vraća oštećeni deo životne sredine u stanju koje ne predstavlja opasnost (član 34. stav 1. ovog zakona);

ne dostavlja Ministarstvu plan o merama koje treba da se preduzme (član 34. stav 3. ovog zakona);

uvozi, i izvozi substance koje oštećuju ozonski u omotač (član 45. stav 2. ovog zakona);

1.10. ne postupa u skladu sa odredbama člana 47 ovog zakona;

1.11. ne preduzima sanacione mere prema planu o zaštiti u slučaju udesa životne sredine (član 49. stav 1. ovog zakona);

1.12. ne prati stanje životne sredine u skladu sa odredbama ovog zakona (član 50. stav 2. ovog zakona);

1.13. ne postupa u skladu sa odredbama člana 51. stav 1. i 2. ovog zakona;

1.14. ne postupa u skladu sa odredbama člana 63. stav 1 ovog zakona;

1.15. ne preduzima predviđene mere planom o zaštiti od udesa životne sredine (član 68 stav 1. ovog zakona);

1.16. ne snosi troškove za procenu štete i njegovo otklanjanje (član 69 stav 1 i 2 ovog zakona);

1.17. ne osigura se od odgovornosti u slučaju pričinjene štete trećim licima (član 70. ovog zakona);

1.18. ne plaća naknadu za zagedjenje životne sredine (član 75. stav 1. ovog zakona).

2. Novčanom kaznom od hiljadu (1000) do trihiljade (3000) Evra kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana i odgovorna osoba pravnog lica.

Član 94.

1. Novčanom kaznom od hiljadu (1.000) do pethiljada (5.000) Evra kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1.1. ne obezbeđuje integrisanu dozvolu o srđinu (član 30 stav 1. ovog zakona);
  - 1.2. proizvodi substance koje oštećuju ozonski omotač (član 45 stav 1 i 2. ovog zakona);
  - 1.3. uvozi i izvozi substance, proizvode i opremu, koja oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvode koji sadrže ove substance, koje su u listi Montrealskog protokola (član 45. stav 2 ovog zakona);
  - 1.4. koristi znak EMAS certifikiranih sistemi a upravljanja sredinom ISO 9000, ISO14001 ako nije upisan prema zakonu (član 42);
  - 1.5. koristi etiketu životne sredine u suprotnosti sa odredbama člana 43. ovog zakona;
  - 1.6. ne dostavlja Ministarstvu podatke prema odredbama člana 53 stav 6 ovog zakona;
  - 1.7. vrši monitoring životne sredine bez ovlašćenja Ministarstva (član 61 stav 1.i 3. ovog zakona);
  - 1.8. ne omogućava sprovođenje inspekcijskog nadzora, ne pruža informacije i druge potrebna podatke (član 88. podstav 1.1. i 1.2. ovog zakona);
  - 1.9. u određenom roku od inspektora ne preuzima potrebne mere u vezi sa odstranjivanjem utvrdjenih nepravilnosti (član 82 stav 1 podstav 1.3. ovog zakona)
2. Novčanom kaznom u iznosu od trista (300) do hiljadu (1000) Evra kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana i odgovorno lice u pravnom licu.
3. Novčanom kaznom u visini od petsto (500) do hiljaduipetsto (1.500) Evra za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i fizičko lice.

Član 95.

1. Novčanom kaznom od petsto (500) do hiljaduipetsto (1500) Evra za prekršaj kazniće se odgovorno lice u državnom organu ako:
- 1.1. izda dozvolu za korišćenje prirodnih resursa bez saglasnosti Ministarstva (član 10 stav 2. ovog zakona);
  - 1.2. donosi prostorni i urbanistički plan u suprotnosti sa odredbama člana 27 ovog zakona;
  - 1.3. vrši registrovanje pravnog i fizičkog lica u sistem EMAS-a u suprotnosti sa odredbama člana 42 ovog zakona;
  - 1.4. ne informiše javnost u slučaju neposredne opasnosti ili u slučaju prekoracenja dozvoljenih normi zagadjenja životne sredine prema odredbama člana 38 ovog zakona.

POGLAVLJE XII ZAVRŠNE ODREDBE

Član 96.

Vlada i ministar doneće u roku od godinu od dana stupanja na snagu ovog zakona podzakonska akta za koja su ovlašćeni ovim zakonom.

Član 97.

Pravna i fizička lica dužna su uskladiti svoju delatnost u roku od dve (2) godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 98.

Odrebe zakona kojima se reguliše upravljanje prirodnim resursima kao i planiranje i izgradnja a koja su u suprotnosti sa ovim zakonom neće se primeniti.

Član 99.

Do donosenja podzakonskih akata iz člana 97. i 98. ovog zakona, primenjuju se propisi koji su na snazi, ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovoga zakona.

Član 100.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti životne sredine (Pravilnik. br.2003/9) i Administrativno Upustvo (br.2/2004) o osnivanju Inspektorata za zaštitu životne sredine.

Član 101.

Ovaj zakon stupa na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

**Zakon br. 03/L- 025
26 Februara 2009**

**Proglašeno dekretom Br. DL-007-2009, dana 13.03.2009, od Predsednika Republike Kosovo,
Dr.Fatmir Sejdiu.**